

Prijedlog za individualizirani pristup u radu na Hrvatskom zavodu za zapošljavanje – Područna služba Slavonski Brod, sa ženama koje su preživjele obiteljsko nasilje

Ovaj dokument nastao je u okviru projekta *Ka socijalnoj koheziji – Utjecaj na politike socijalnog uključivanja za višestruko marginalizirane grupe žena, žrtve nasilja u obitelji* temeljem Analize zakonodavstva Republike Hrvatske s aspekta prava žena kroz četiri osnovne teme: briga o djeci i socijalne usluge, zapošljavanje, prekvalifikacija i obrazovanje odraslih, socijalno stanovanje i dostupna pravda cilj koje jest pravna analiza zakona, podzakonskih akata, strategija i akcijskih planova koje je Republika Hrvatska donijela u svrhu socijalnog uključivanja žena koje su preživjele nasilje u obitelji. Nadalje, temeljem Izvještaja kvalitativnog istraživanja, kroz četiri navedene teme, provedenog korištenjem kvalitativne metodologije i to kombinacijom grupnih diskusija (fokus grupa) i intervjuja s ženama žrtvama obiteljskog nasilja provedenih s ciljem boljeg razumijevanja potreba žena koje su bile ili još uvijek jesu žrtve nasilja u obitelji. Također, za kreiranje ovog dokumenta korištena je i Analiza lokalnih politika i strategija koje je grad Slavonski Brod i Brodsko-posavska županija donijela u svrhu socijalnog uključivanja žena koje su preživjele nasilje u obitelji.

Cilj dokumenta je, temeljem analize prava, potreba i položaja žena koje su preživjele obiteljsko nasilje, dati konkretne prijedloge za poboljšanje stanja i pozitivnu diskriminaciju ove populacije na tržištu rada žena, a koja je u tom području u nepovoljnom položaju kako bi se propisane mjere bolje koristile.

Prema podacima Hrvatskog zavoda za zapošljavanje godišnji prosjek Stope nezaposlenosti za 2011.godinu u Brodsko-posavskoj županiji iznosi 31,8% što ju po zaposlenosti stavlja na posljednje mjesto u RH. Državni prosjek, za usporedbu, iznosi 17% za isto razdoblje. Također, u Brodsko-posavskoj županiji je najveće povećanje stope nezaposlenosti u odnosu na 2010. godinu te je broj korisnika socijalne pomoći iznadprosječan. Što se tiče nezaposlenosti prema spolu, udio žena u ukupnom broju nezaposlenih krajem 2011. u Brodsko-posavskoj županiji iznosi 56,6 % što ju čini vodećom županijom u RH po visini stope nezaposlenih žena. Iako žene čine većinski dio stanovništva (51, 47%) na tržištu rada su daleko manje prisutne. Prema podacima iz SWOT analize Strategije razvoja ljudskih potencijala brodske posavske županije 2011.g.- 2013.g. do visoke stope nezaposlenosti žena u BPŽ doveli su slijedeći problemi:

- Nedovoljni kapaciteti nezaposlenih žena koje žele pokrenuti vlastiti posao do čega je došlo radi nedostataka sredstava za dodatne oblike obrazovanja i usavršavanja (kojima bi stekle poduzetnička znanja i vještine i osnovno informatičko obrazovanje) i neinformiranosti o mogućnostima i poticajima za samozapošljavanje
- Nekompetentnost i nemotiviranost nezaposlenih žena za nastup na tržištu rada jer nemaju osnovno informatičko znanje a vještine za traženje posla, predstavljanje potencijalnom poslodavcu, pisanje životopisa i sl. su im slabo razvijene.

Osim zabilježene izrazito visoko stope nezaposlenih žena u Brodsko-posavskoj županiji postoji i velika nejednakost između muškaraca i žena na tržištu rada koja se, prema podacima iz SWOT analize Strategije razvoja ljudskih potencijala brodske posavske županije 2011.g.- 2013.g., očituje u slijedećim činjenicama:

- Prosječna plaća žena posljednjih godina dosegla je otprilike 97,65 % plaće muškaraca
- Žene primaju manju plaću u svakom sektoru i svakoj obrazovnoj kategoriji

Prijedlog dopune i izmjene Odluke je napravljen u sklopu projekta „Ka socijalnoj koheziji – Utjecaj na politike socijalnog uključivanja za višestruko marginalizirane grupe žena, žrtve nasilja u obitelji“ koji financira Europska unija. Sadržaj ove publikacije je isključiva odgovornost Centra za žene žrtve rata i ni na koji način ne odražava stavove Europske unije.

- Rad koji obavljaju žene obično se smatra manje vrijednim (kako u javnom, tako i u privatnom sektoru)
- Iz tradicionalne podjela poslova na „ženske“ i „muške“ vidljivo je da žene uglavnom rade u osobito u djelatnostima kao što su zdravstvena i socijalna skrb, obrazovanje i javna administracija, gdje su plaće niže nego u ostalim djelatnostima

Nezaposlenost je usko povezana s razinom obrazovanja pa tako najveći broj nezaposlenih žena (68,66 %) u Županiji ima završenu srednju školu u trajanju 3 ili 4 godine ili gimnaziju. Nezaposlenih žena samo sa završenom osnovnom školom ima 26,16 %, dok svega 5,18 % nezaposlenih žena ima završenu višu ili visoku školu. Kod većine nezaposlenih žena znanja i vještine nisu prilagođene potrebama tržišta rada.

Mjere usmjerene na reguliranje ravnopravnosti spolova i osnaživanje žena uključene su i u ostale nacionalne i regionalne strategije i dokumente poput Nacionalnog plana za poticanje zapošljavanja za 2011. i 2012. godinu. Istraživanje je pokazalo da su sudionice istraživanja vrlo malo upoznate s pravima pri zapošljavanju posebno s pravima koja imaju kao žrtve nasilja. Većina njih ne zna da ima neka prava, a one koje za njih znaju (i to isključivo preko nevladinih udruga kojima su se obratile za pomoć) nemaju u njih povjerenja. Niti jedna od sudionica istraživanja nije dobila posao preko mjera Hrvatskog zavoda za zapošljavanje, navode da ih se rijetko poziva na razgovore i općenito nemaju povjerenja da će na taj način dobiti posao. Sudionice opisuju iskustva velikog nerazumijevanja i neuvažavanja njihove situacije od strane savjetnika u HZZ-u, u smislu preporuke poslova koji su sezonski i van grada (a znaju da nemaju gdje s djecom), rada u smjenama i sl.

HZZ je jedna od najvažnijih institucija za provedbu mjera aktivne politike zapošljavanja u Hrvatskoj, međutim upitna je njihova učinkovitost kad se radi o ženama koje su preživjele nasilje. U 2011. godini, mjerama iz Nacionalnog plana za poticanje zapošljavanja u Brodsko-posavskoj županiji ukupno je obuhvaćeno 1540 osoba. Udio žena je prema podacima HZZ-a je raspoređen na sljedeći način:

- potpore za zapošljavanje – od ukupnog broja (84) 34 su žene,
- potpore za samozapošljavanje – od ukupnog broja (18) 5 su žene,
- financiranje obrazovanja – od ukupnog broja (704) 350 čine žene
- javni radovi – od ukupnog broja (539) 316 čine žene
- stručno osposobljavanje za rad bez zasnivanja radnog odnosa - od ukupnog broja (195) 133 su žene.

Žene žrtve nasilja su u Nacionalnom planu za poticanje zapošljavanja za 2011. i 2012. godinu obuhvaćene u kategoriji *Sufinanciranje zapošljavanja posebnih skupina nezaposlenih osoba*. Iz statističkih podataka HZZ-a nije vidljivo koliko je žena putem te mjere zaposleno u Brodsko-posavskoj županiji. Kako je već navedeno, prema podacima istraživanja niti jedna od sudionica nije dobila posao putem poticajnih mjera.

Donositelji Nacionalne strategije zaštite od nasilja u obitelji 2011. – 2016., u taj su dokument uvrstili problematiku zapošljavanja i stanovanja žena koje su preživjele nasilje u obitelji. Unatoč toj činjenici provedba mjera zapošljavanja nije na zadovoljavajućoj razini jer je prema podacima istraživanja na području Grada Zagreba u cijeloj 2009. zaposleno tek 13 žrtava nasilja u obitelji, dok je u prvih devet mjeseci 2010. prema toj osnovi zaposleno 20 žrtava nasilja u obitelji (pri tom nije naveden spol osoba koje su zaposlene). Osim toga, navodi se da su prema Nacionalnom planu poticanja zapošljavanja za 2009. i 2010. godinu u

Prijedlog dopune i izmjene Odluke je napravljen u sklopu projekta „Ka socijalnoj koheziji – Utjecaj na politike socijalnog uključivanja za višestruko marginalizirane grupe žena, žrtve nasilja u obitelji“ koji financira Europska unija. Sadržaj ove publikacije je isključiva odgovornost Centra za žene žrtve rata i ni na koji način ne odražava stavove Europske unije.

razdoblju od 8. veljače 2010. godine do 30. rujna 2010. godine mjerama iz područja odgovornosti HZZ-a obuhvaćene četiri osobe, od kojih je za dvije sufinancirano zapošljavanje, a za dvije osobe financirano je obrazovanje. Također se kao prednost za žrtve nasilja u obitelji navodi da kako bi ostvarile prava na poticaje u zapošljavanju ili doškoloivanju ne moraju zadovoljiti uvjete kao svi ostali nezaposleni tj. da budu minimalno šest ili dvanaest mjeseci prijavljene u evidenciji HZZ-a već je dovoljan jedan dan. Broj zaposlenih žena primjenom mjere 5. ispod je svake razine te upućuje na to da ova mjera ne funkcionira dobro. Mogući razlozi za to su različiti:

- mjera nije dovoljno dobro pripremljena i izrađena
- mjera ne obraća pozornost na specifičnost problema kad je riječ o zaštiti žena od dodatne viktimizacije – žene koje su preživjele nasilje zbog traumatskog iskustva i ostalih razloga ne žele na ovakav način biti etiketirane (osjećaju se nezaštićene, ne žele da njihova okolina to zna ...)
- djelatnici i djelatnice HZZ-a nedovoljno informiraju klijentice o mogućim poticajima i pravima žena koje su preživjele nasilje
- ne postoji jasno propisan sustav funkcioniranja ove mjere, koja u obzir uzima i osjetljivost žrtve
- sredstva namijenjena provedbi ovih poticaja nisu sigurna, tj. iako su početkom godine predviđena, redovito se događa da ih država rebalansom proračuna povuče natrag te je nemoguće realizirati poticaje
- mjera je za poslodavce teško provediva zbog složene procedure, što dovodi do gubitka njihova interesa i dr.

Temeljem dobivenih rezultata istraživanja o potrebama žena koje su preživjele nasilje u obitelji može se zaključiti da bi se bolji rezultati u provođenju poticajnih mjera te rezultati u položaju na tržištu rada dobili ako bi se prvenstveno podigla razina savjetovanja koju vrše savjetnici u smjeru drukčijeg i individualiziranijeg pristupa ovoj ciljanoj populaciji. Zbog osjetljivosti situacije ove populacije posebno je važan prvi kontakt te bi primjena modela koji je već zaživio u Područnim službama Hrvatskog zavoda za zapošljavanje Zagreb i Šibenik na Područne službe u Brodsko-posavskoj županiji dala bolje rezultate. Naime, navedene područne službe su radi lakše koordinacije i uključivanja u aktivnosti Zavoda – javni radovi, obrazovanje, korištenje potpora za zapošljavanje i sl., imenovale posebnu savjetnicu koja vodi evidenciju o ženama koje su preživjele obiteljsko nasilje a koje su prijavljene u evidenciji nezaposlenih osoba. Također je usvojen i protokol o postupanju kod prijave žena koje su preživjele obiteljsko nasilje u evidenciju nezaposlenih. Prema navedenom protokolu postupak prijave u evidenciju za korisnice koje to žele je sljedeći:

- 1) Centri za socijalnu skrb/skloništa/sigurne kuće/savjetovališta šalju putem e-maila ili javljaju telefonski podatke o ženi žrtvi obiteljskog nasilja imenovanoj savjetnici te dogovaraju termin njezina dolaska na razgovor;
- 2) Centar za socijalnu skrb/sklonište/sigurna kuća/savjetovalište obvezno šalje potvrdu/rješenje o statusu žrtve obiteljskog nasilja (kako ne postoji unificirana potvrda o statusu žrtve dovoljna je pisana i potpisana izjava);
- 3) Osoba se pri prvom dolasku javlja imenovanoj savjetnici i od nje dobiva sve informacije o mogućnostima zapošljavanja s obzirom na status žene žrtve obiteljskog nasilja;

- 4) U pratnji savjetnice ili uz telefonsku najavu žena obavlja prvu prijavu na info pultu. Pritom žena treba naglasiti službeniku/ici da u prijavnicu ne unosi osobne podatke: adresu, telefon i sl. jer oni smiju biti poznati samo matičnoj savjetnici;
- 5) Daljnje aktivnosti idu uobičajenim tijekom preko matičnih savjetnika.

Važno je istaknuti da je podatak o tome da je žena žrtva obiteljskog nasilja vidljiv samo njenoj savjetnici, a drugima, pa tako i poslodavcu, ostaje nepoznat ukoliko žena tako želi.

Dakle, kako bi se unaprijedio rad na Hrvatskom zavodu za zapošljavanje – Područna služba Slavonski Brod s ženama koje su preživjele obiteljsko nasilje predloženo da se primjeni navedeni Protokol o postupanju i imenuje savjetnica koja bi bila zadužena za žene žrtve obiteljskog nasilja i njihovo individualno savjetovanje kod prijave u evidenciju nezaposlenih.

Obzirom da je u ovoj problematici važna suradnja savjetnika za zapošljavanje na HZZ-u i socijalnih radnika u centrima za socijalnu skrb potrebno je stalno unaprijediti njihovu međusobnu suradnju. S tim ciljem potpisan je „Protokol o pružanju usluga dugotrajno nezaposlenim korisnicima pomoći za održavanje“ usuglašenom između HZZ-a i Ministarstva socijalne politike i mladih o formalnoj razmjeni podataka o „radno sposobnom i djelomično radno sposobnom stanovništvu (profesionalno radno nesposobnima), te pojedincima koji se na HZZ-u duže od jedne godine vode kao nezaposlene osobe“. Potpisivanje navedenog protokola bio je dio aktivnosti projekta „Žene na tržištu rada“ („Women in the Labour Market“; WLM) financiranog iz sredstava Instrumenta za predpristupne pomoći (Instrument of Pre-Accession; IPA), komponente Razvoj ljudskih potencijala, kojeg je provodio konzorcij na čijem je čelu tvrtka WYG International Ltd (WYGI). Projekt je osmišljen kako bi ojačao kapacitete HZZ-a i ostalih ključnih dionika u cilju boljeg razumijevanja položaja žena na tržištu rada u Hrvatskoj te utjecaja trenutnih mjera aktivne politike zapošljavanja na pojedine skupine žena u nepovoljnom položaju na tržištu rada, a primjenjujući pristup temeljen na prikupljenim dokazima. Također, u okviru istog projekta razvijene su nove radne metode Hrvatskog zavoda za zapošljavanje i zavoda za socijalnu skrb u radu sa ženama u nepovoljnom položaju na tržištu rada. Radi se o individualiziranom pristupu mentorstvu i savjetovanju tražitelja posla u nepovoljnom položaju, a u pravilu se oslanja na individualne akcijske planove i u središtu je suvremene aktivacijske politike te je iznimno koristan za dugotrajno nezaposlene tražitelje/ice posla koji/e su suočeni/e s višestrukim preprekama na putu do zapošljavanja, kao što su nedostatak vještina, nedostatak prethodnog iskustva na tržištu rada te socijalne potrebe. Novi Zakon o socijalnoj skrbi uvodi koncept socijalne aktivacije i dva plana: „Individualni plan promjene“ i „Plan aktivnosti“ pomoću kojih će se pratiti socijalna aktivacija. Zakon o posredovanju pri zapošljavanju i pravima za vrijeme nezaposlenosti kao uvjet postavlja izradu profesionalnog plana tj. „Profesionalni plan zapošljavanja“.

Što se tiče provedbe novih, zajedničkih metoda rada HZZ-a i ZSS sa ženama u nepovoljnom položaju treba istaći da žene koje su preživjele nasilje nisu uključene u novi pristup kao kriterij već svoju uključenost mogu ostvariti putem drugih kriterija. Žene koje će biti uključene u novi pristup moraju ispunjavati najmanje tri sljedeća kriterija:

- biti nezaposlene žene preko 40 godina starosti;
- biti dugotrajno nezaposlene (najmanje 3 godine);
- imati najmanje jednu osobu o kojoj skrbe;

Prijedlog dopune i izmjene Odluke je napravljen u sklopu projekta „Ka socijalnoj koheziji – Utjecaj na politike socijalnog uključivanja za višestruko marginalizirane grupe žena, žrtve nasilja u obitelji“ koji financira Europska unija. Sadržaj ove publikacije je isključiva odgovornost Centra za žene žrtve rata i ni na koji način ne odražava stavove Europske unije.

- biti iz ruralnog područja;
- biti samohrane majke;
- imati niži stupanj stručne spreme (NKV, OŠ, ..);
- biti bivše ovisnice;
- biti bivše zatvorenice; ili
- biti pripadnice nacionalne manjine; i
- biti žene s invaliditetom.

Mišljenja smo da bi žene koje su preživjele nasilje zbog svoje specifične i teške pozicije na tržištu rada trebale biti istaknute kao žene u nepovoljnom položaju i navedene u spomenutim kriterijima te da bi primjena ovih novih zajedničkih metoda rada HZZ-a i ZSS sa ženama u nepovoljnom dovela do boljih rezultata na tržištu rada za ovu populaciju stoga, s tim ciljem, zagovaramo njihovu primjenu.

Nadalje, rezultati istraživanja pokazali su sljedeće što je neophodno kako bi se olakšao pristup tržištu rada ženama koje su preživjele nasilje u obitelji:

- prvenstveno je potrebno osigurati brigu o djeci i starijim osobama
- unaprijediti mjere za poticanje zapošljavanja žena na način da su prilagođenije ovoj ciljanoj skupini odnosno fleksibilnije u načinu provođenja mjera i povećanjem broja žena u programima osposobljavanja i prekvalifikacije te ih učiniti dostupnim u što većoj mjeri kako u urbanim tako i u ruralnim područjima
- povećati suradnju s jedinicama lokalne samouprave i drugim relevantnim dionicima.

Prijedlog dopune i izmjene Odluke je napravljen u sklopu projekta „Ka socijalnoj koheziji – Utjecaj na politike socijalnog uključivanja za višestruko marginalizirane grupe žena, žrtve nasilja u obitelji“ koji financira Europska unija. Sadržaj ove publikacije je isključiva odgovornost Centra za žene žrtve rata i ni na koji način ne odražava stavove Europske unije.